objavljujući ovu knjigu kojom se čuva određeno sjećanje na prošlost jedne male sredine, ali i poziva na daljnje istraživanje i zapisivanje te u konačnici na objavljivanje kako bi i buduće generacije upoznale svoju povijest. Uz recenzentski i urednički posao sadržaj bi zasigurno bio pregledniji, uz istaknuta poglavlja, slaganje tematskih cjelina, kako bi se opravdao podnaslov ove knjige koji ističe onomastički dio, a u knjizi najmanje zastupljen na dva različita mjesta. Možda bi i geografsko određenje moglo biti jasnije budući da naslov sugerira mjesto Bođane, a podnaslov sugerira *građu Hrvata u Vojvodini*. U pogovoru „In hoc signo salus" (str. 171-173) Dragan Muharem izvrsno primjećuje: „Razvidna je isprepletenost i međuovisnost religijskog i narodnosnog u svim njegovim opsezima", a ima i razumijevanje za neobičan završetak knjige: „Naposljetku, shodno Meštru kakvog ga svi znamo – pjesniku, književniku, umjetničkoj i vedroj duši, u knjizi se pojavljuje i pjesma ali u formi bećarca… Možda neuobičajen završetak djela, no jer sam odrastao u tome kraju, razumljiva mi je duša tog čovjeka koji ne očajava ni kada je teško, iz kojega provrvi optimizam i veselje, koji diže čelo i hrabro stupa u neizvjesnost novoga sutra. Nije li zaista *in hoc signo salus* – u ovom znaku spasenje? Kako god, drago nam je da je Meštar osujetio Pašićeve tvrdnje da se u ovom selu nije 'ništa bogznašto dogodilo' te da zato nitko nije smatrao vrijednim bilo što pribilježiti. Zaključak stoga ide u pravcu pohvale ovog djela s nadom da će se nastaviti bilježiti manjih mjesta u kojima Hrvati žive svoj običan život i stvaraju povijest.

*Katarina Čeliković*




Andrija Anišić, *Spomenica 2. Ponovni pohod Hrvata Bunjevaca u staru postojbinu: Dužijanca u Mostaru, obnova spomen-ploče iz 1933.,* Udruga bunjevačkih Hrvata „Dužijanca", Subotica, 2024., 116 str.

Knjiga *Spomenica 2*, objavljena u nakladi UBH „Dužijanca", tiskana u „Rotografici" (Subotica, 2024.), pod uredničkim vodstvom Marinka Piukovića, donosi vrijednu dokumentaciju i kroniku kulturno-duhovnog pohoda bunjevačkih Hrvata u Hercegovinu, svoju prapostojbinu. Na 116 stranica, bogato opremljenih fotografijama, publikacija nastavlja tragom prve *Spomenice* autora Petra Pekića, evocirajući povijesna hodočašća i kulturne veze koje traju gotovo stoljeće.

U uvodnom poglavlju „Svi naši pohodi prapostojbine Hrvata Bunjevaca" (str. 6-9), podsjeća se na pohod iz 1933. u Mostar i Blagaj, opisan u Pekićevoj *Spomenici*, te na važna hodočašća iz 1987. (Široki Brijeg, Tuzla, Mostar), kao i pohode DSHV-a 2007. i 2009. godine.

Glavni dio knjige posvećen je dokumentiranju pripreme i realizacije Dužijance u Mostaru 2023. godine – događaja koji je poslužio kao povod za ovu publikaciju.

Poglavlje „Kronika priprave manifestacije“ (str. 10–14) iscrpno opisuje organizacijske korake, susrete i komunikaciju s institucijama, kao i poziv svim Bunjevcima putem medija i društvenih mreža da im se pridruže na manifestaciji u Mostaru planirano za 21. – 23. srpnja 2023. godine. Slijedi „Dužijanca u Mostaru – događaj za pamćenje“ (str. 15-24) u kojem je pisano o svetoj misi i obnovi spomen-ploče u Blagaju, susretima uz rijeku Bunu te posjetu lokalnoj župi.

Slijedi prikaz „Izložbe i tribine“ (str. 25-28), s posebnim naglaskom na izradu i predstavljanje krune za mostarsku Dužijancu, koju je za tu prigodu izradila Jozefa Skenderović. Poglavlje „Večer folklora i običaja bunjevačkih Hrvata“ (str. 29-37) donosi cjelovitu konferansu večeri i vizualni prikaz programa. Vrhunac slavlja zabilježen je u poglavljima „Dužijanca u Mostaru – vrhunac slavlja“ (str. 38-45) i „Svečani mimohod“ (str. 46-57), u kojima se izdvajaju svečani govori predstavnika iz Hrvatske, Srbije i BiH, popis gostiju te opis darivanja u znak zahvalnosti za potporu i podršku cijeloj organizaciji Dužijance.

Završna poglavlja „Vratili se svojim kućama – zahvale“, „Zaključak – priča koja će dugo trajati“ (str. 58-59) zaokružuju doživljaj manifestacije. Dodatno, knjiga uključuje tri značajna priloga: zapis s Tribine „Bunjevačke grane hrvatskoga stabla u Hrvatskoj, Mađarskoj i Srbiji“ (str. 60-83), „Pismo fra Andrije Nikića iz HKD *Napredak*“ (str. 84-85) i „Prikaz Dužijance u Mostaru u elektroničkim medijima“ (str. 86).

U pogovoru (str. 87) Jasna Vojnić, predsjednica Hrvatskoga nacionalnog vijeća u Republici Srbiji, naglašava emocionalnu i društvenu vrijednost pohoda, pozivajući na čuvanje i prijenos priče novim naraštajima. *Spomenica 2: Ponovni pohod Hrvata Bunjevaca u staru postojbinu: Dužijanca u Mostaru, obnova spomen-ploče iz 1933.* dokumentira i inspirira, no predstavlja i vrijedan doprinos kulturnoj memoriji i suvremenoj povijesti Hrvata Bunjevaca. Publikacija je detaljno likovno oblikovana, a fotografije vjerno prate i dopunjuju tekst, čineći ju korisnim izvorom za buduća istraživanja manifestacije Dužijance te kao trajni spomenik duhovno-kulturnom identitetu Hrvata Bunjevaca.

*Senka Davčik*

Viktorija Aladžić, Maja Rakočević Cvijanov, Neda Džamić, *Žito i motivi poljoprivredne djelatnosti u arhitekturi Subotice* : [katalog izložbe „S Božjom pomoći“], ur. Marinko Piuković, [fotografije Andrej Imrić], Udruga bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“, Subotica 2024., 58. str.

Svake godine u okviru programa subotičke Dužijance priređuje se tradicionalna izložba „S Božjom pomoći“. Izložba u programu Dužijance 2024. nosila je naziv „Žito i motivi poljoprivredne djelatnosti u arhitekturi Subotice“, a bila je smještena na otvorenom, u središtu grada ispred stupova Narodnog kazališta. Izložbu su zajedno priredili Udruga bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ i Katoličko društvo „Ivan Antunović“ iz Subo-